

Guía Docente

Datos Identificativos					2024/25
Asignatura (*)	Socioloxía da educación		Código	615G01210	
Titulación					
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Grao	2º cuatrimestre	Segundo	Obrigatoria	6	
Idioma	Castelán				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación				
Coordinación	Carames Balo, Rosa Elena		Correo electrónico	rosa.carames@udc.es	
Profesorado	Carames Balo, Rosa Elena		Correo electrónico	rosa.carames@udc.es	
Web					
Descrición xeral	A materia de Socioloxía da Educación trata o feito social, histórico, político e cultural da educación. A educación non pode ser estudada coma un feito social illado, senón que se trata dun complexo fenómeno atravesado por cuestións tan amplas como poden ser a economía, a clase social, o xénero, a etnia, o poder, a diversidade cultural, a familia, a estratificación social, a desigualdade, os ideais pedagóxicos, as políticas educativas, etc. Por todo isto é preciso abordar a súa comprensión dun xeito holístico e sen esquecer as múltiples relacións e interaccións entre os niveis micro e macro sociolóxicos. Para coñecer e analizar en profundidade estes temas, durante o desenvolvemento da materia formarase ao alumnado nos principais paradigmas teóricos da socioloxía clásica e contemporánea vencellados coa educación formal e tamén con contextos/articulacións informais: analizaremos criticamente o papel tradicional da escola como un axente e dispositivo socializador, reflexionaremos sobre as súas funcións e as súas posibles alternativas, e discutiremos as relacións entre a educación e a economía, a estratificación, os movementos sociais, a construción das diferencias sexuais, a diversidade étnica, etc.				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
--------	-------------------------------------

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecemento das principais teorizacións sociolóxicas, conceptos y xeneralizacións sobre da sociedade humán e os seus procesos educativos, dos compoñentes básicos das desigualdades sociais e as diferencias culturais e de educación, das transformacións e evolución das sociedades contemporáneas, sobre das teorizacións sobre o poder, a lexitimidade e o Estado. Comprensión da organización política da especie humán, da súa evolución mediante diferentes organizacións do parentesco, familia e o hábitat dende unha perspectiva sociohistórica, dende as sociedades preindustriais ata as actuais. Aproximación ós costes e beneficios ecolóxicos e sociais das nosas costumes. Comprensión da variedade de estudantes e da complexidade do proceso de ensinanza-aprendizaxe.	A1 A8 A9 A10 A12 A33	B20	
Respetar e disfrutar das aportacións positivas, así como ser capaz de superar os inconvintes, dos traballos realizados en grupo a través tamén das aprendizaxes colaborativas como adquisición elemental dunha ética dialóxica que sexa capaz de manter o longo do tempo a argumentación das evidencias para defender unha actitude de crítica responsable profesional e persoal.	A34 A35		

<p>Manter unha actitude crítica, constructiva e dialóxica fronte as doutrinas e prácticas sociais, así como, actitudes de compromiso ante problemas sociais e culturais atendendo especialmente as desigualdades de xénero respecto da educación, a violencia e tamén do respecto á ecoloxía e o medio ambiente.</p> <p>Manter unha actividade de traballo colaborativo, en equipo, flexible e saber adaptarse as diferentes situacións intentando superar obstáculos a través do respecto e valoración da creatividade na construción científica.</p> <p>Desenvolverse no exercicio dunha cidadanía aberta, flexible, culta, crítica, comprometida e democrática, solidaria. Ser capaz atender, entender e escoitar/observar, de analizar a realidade, facer diagnósticos dalgúns problemas e propoñer solucións baseadas no coñecemento e no ben común.</p>	A35	B5	C4
	A36	B12	C6
		B13	C7
		B16	C8
<p>Capacidades para tomar e elaborar apuntes propios a partir das explicacións nas aulas e do material das lecturas a empregar para a súa correcta elaboración. Capacidade para traballar con documentos orixinais de información e o seu tratamento e elaboración dunha información propia, baseada nos propios datos acadados, enfocándose á búsqueda propia de datos ou información para encamiñar os traballos individualmente e en equipo que teñan por obxecto detectar posibles poboacións obxecto de integración, de intervencións principalmente educativas para paliar ou recuperar a súa vulnerabilidade económica, política, social, ecolóxica, de desigualdade, violencia, etc. Aquisición de habilidades para a xestión de recursos humanos e organizacións e para traballar en equipo, en grupo, tanto dentro como fora da aula.</p>	A8	B5	C1
	A9	B10	
	A19	B12	
	A20	B13	
	A21	B24	
	A23	B27	
	A25		
	A29		
	A31		
	A32		
A33			

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. Orixes da Socioloxía da Educación.	<ol style="list-style-type: none"> O ser humano como animal simbólico. Impacto das condicións sociais e modificación das condicións biolóxicas. A educación como un asunto de Estado: Antecedentes remotos na Grecia clásica.
Tema 2. As liñas maestras da Socioloxía da Educación.	<ol style="list-style-type: none"> Durkheim: o proceso de socialización e o sistema educativo como subsistema social. Marx: As relacións humanas materiais e a estrutura clasista e a súa relación coa educación. Weber: As relacións humanas inmateriais e a dominación clasista e as organizacións educativas.
Tema 3. Os neoclásicos da Socioloxía da Educación.	<ol style="list-style-type: none"> Veblen (neoweberiano) Gramsci (neomarxista) Parsons (estructural-funcionalista)

<p>Tema 4. A Socioloxía da Educación Contemporánea.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Os distintos obxectos de estudo da Socioloxía da Educación. A educación/socialización formal e non formal ou informal 2. Os tres tipos de socialización e os distintos axentes de socialización. 3. O xénero e a educación. 4. As NTICs e a educación. 5. As familias e a educación. 6. A cultura e o coñecemento e a educación. 7. A violencia e a educación. 8. O mercado laboral e a educación. 9. A globalización e o mercado educativo. 10. Ecoloxía, medio ambiente e a educación. 11. Relixión e educación. 12. Políticas educativas e as distintas etapas da Teoría do capital humán.
<p>Tema 5. A Socioloxía da Educación en España e en Galicia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Análisis sociohistórico da Socioloxía da Educación. La ASE. 2. Análisis sociohistórico da Socioloxía da Educación en Galicia.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	B5 C1 C7	3	4	7
Sesión maxistral	A1 A8 A9 A10 A12 A33 A34 B20	20	0	20
Traballos tutelados	A20 A19 A21 A23 A25 A29 A31 A32 A33 A35 A36 B5 B10 B12 B13 B16 B18 B19 B24 B25 B27 C1 C4 C6 C8	20	40	60
Proba obxectiva	A1 A8 A9 A10 A12 A19 A21 A23 A32 A33 A35 B5 B13 B20 B24 B25 B27 C1 C6	2	50	52
Atención personalizada		11	0	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe a fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar, vinculados ó programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativos, que partan dos saberes previos do alumnado. Tamén se explicará dun xeito xeral a guía docente ó alumnado así como o procedemento de avaliación da asignatura. Por iso é de importancia máxima a presenza do alumnado a estas actividades.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar as aprendizaxes dos contidos da asignatura a través do estudo da bibliografía e a confección de apuntes propios polo alumnado.
Traballos tutelados	Traballos tutelados pola profesora. Proceso de ensinanza orientado á aprendizaxe do alumnado mediante a realización de actividades de carácter práctico a través das que a profesora propón situacións ó alumnado que requiren por parte do estudante identificar un problema obxecto de estudo, formulalo con precisión, desenvolver os procedementos pertinentes, interpretar os resultados e sacar as conclusións oportunas do traballo realizado. Execución de prácticas de investigación no eido da Socioloxía da Educación, mesmo a través de traballos de aprendizaxe colaborativa ou de aprendizaxe servizo.
Proba obxectiva	Proba escrita utilizada para a avaliación da aprendizaxe, cuxo trazo distintivo é a posibilidade de determinar se as respostas dadas son ou non correctas. Constitúe un instrumento de medida, elaborado rigorosamente, que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendemento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. É de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa como sumativa. A Proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas: preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación. Tamén se pode construír con un só tipo dalgunha destas preguntas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Terase en conta a asistencia e participación do alumnado nas diferentes actividades da asignatura, de xeito moi especial, todas aquelas que conleven a responsabilidade de acadar obxectivos grupais, para o ben común que formará parte da avaliación final de cada persoa. Neste senso, aconséllase ó alumnado acudir as titorías ou propiciar consultas coa profesora da asignatura para resolver calqueira dúbida.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba obxectiva	A1 A8 A9 A10 A12 A19 A21 A23 A32 A33 A35 B5 B13 B20 B24 B25 B27 C1 C6	Proba escrita utilizada para a avaliación da aprendizaxe, cuxo trazo distintivo é a posibilidade de determinar se as respostas dadas son ou non correctas. Constitúe un instrumento de medida, elaborado rigorosamente, que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendemento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. É de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa como sumativa. A Proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas: preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación. Tamén se pode construír con un só tipo dalgunha destas preguntas.	50

Traballos tutelados	A20 A19 A21 A23 A25 A29 A31 A32 A33 A35 A36 B5 B10 B12 B13 B16 B18 B19 B24 B25 B27 C1 C4 C6 C8	A través destes traballos, debidamente presentados, organizados nun cartafol, e en formato dixital tamén, serven para avaliar e considerar tanto os coñecementos como as habilidades adquiridas durante o curso e as distintas actividades realizadas, como o esforzo, a dedicación e o traballo de colaboración personal e grupal levado a cabo de xeito continuado de cada unha das persoas dos grupos.	50
---------------------	---	---	----

Observacións avaliación

Fontes de información

Bibliografía básica

- Guerrero Serón, Antonio (2011). Enseñanza y sociedad. Madrid: Siglo XXI
- LECTURAS RECOMENDADAS BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA DO TEMA 1: Almeida Nesi, Julio (1995). Sociología de la Educación. Notas para un curso. Barcelona, Ariel. Escotado, Antonio (1988). Filosofía y Metodología de las Ciencias. Madrid, UNED, pp. 21-44. Sabine, George H. (1990, 19ª impr.). Historia de la Teoría Política. Madrid, Fondo de Cultura Económica, pp. 15-110. BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA DO TEMA 2: Cabrera Montoya, Blas (1986). Limitaciones del análisis de Marx sobre la legislación fabril en El Capital. Revista de Educación, nº 281, pp. 213-224. Castaño, Gonzalo (2000). Educación y formas de dominación en Max Weber. Revista Colombiana de Educación: Textos Clásicos, pp. 77-100. Durkheim, Emile (1975). Educación y Sociología. Barcelona, Editorial Fontanella. Guerrero Serón, Antonio (1996). Manual de Sociología de la Educación. Madrid, Editorial Síntesis, pp. 15-32. BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA PARA O TEMA 3: Morgenstern, Sara (1991). Antonio Gramsci: hegemonía y educación. En Gómez de Castro et al., Socialismo y Sistemas Educativos, pp. 154-184. Parsons, Talcot (1990). El aula como microsistema social. Sus funciones en la sociedad americana. Educación y Sociedad, nº 6, pp. 163-186. Veblen, Thorstein Bunde (1944/2010 1ª edic. electr.). Teoría de la clase ociosa. México, FCE. BIBLIOGRAFÍA PARA OS TEMAS 4 E 5 E MÁIS Adorno, Theodor W. La Personalidad Autoritaria. Revista Empiria. Documento electrónico. Alonso, L.E., Martín Criado, E. y Moreno Pestaña, J.L. (Eds.) (2004). Pierre Bourdieu: Las Herramientas del Sociólogo. Madrid, Editorial Fundamentos. Alonso, L.E., Fdez. R. Rodríguez, C.J. y Nyssen, J.M. (2009). El Debate sobre las Competencias. Una investigación Cualitativa en torno a la Educación superior y Calidad y Acreditación, 158 pp. Documento electrónico de la ANECA, Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad. Amorós Ponte, Celia (1985). Hacia una crítica de la razón patriarcal. Antropos, Barcelona. Apple, Michael (1987). Resistencia y contradicciones en las clases, la cultura y el Estado: La cultura vivida II. En Educación y Poder, cap. 4. Madrid, Paidós-MEC, pp. 105-132. Berger, Peter y Luckman, Thomas (1995). La construcción social de la realidad. Buenos Aires, Amorrortu. Bernstein, Basil (1985). Clase social, lenguaje y socialización. Educación y Sociedad, nº 4, pp. 129-168. Bourdieu, Pierre (1985). ¿Qué significa hablar? Economía de los intercambios lingüísticos. Madrid, Ediciones Akal, S.A. Bourdieu, Pierre (1988). La Distinción. Madrid, Taurus. Caramés Balo, Rosa (2001). Causas del "core of burnout" del profesorado universitario. Libro de actas del VII Congreso Español de Sociología. Salamanca. Documento electrónico. Caramés Balo, Rosa (2014). Sociología da educación e ecofeminismos: docencia e investigación. Actas del II Xornadas Interuniversitarias de Xénero. Ferrol, xullo, 2014. Caramés Balo, Rosa (2015). Ecofeminismo urbán na educación de intelectuais de proximidade. En González Penín, A.J. López Díaz y E. Aguado Lorenzo, editoras: Trazos de xénero no século XXI, pp. 89-98. [http://publicacions.uvigo.es/publicacions_gI/Caramés Balo, Rosa \(2016\). Lección práctica de sociología da educación con enfoque ecofeminista: O significado da estofa lúdica infantoxuvenil, \(en prensa\) Collins, Randall \(1989\). La sociedad credencialista. Madrid, Akal. Díez Rodríguez, Ángeles \(2003\). Ciudadanía Cibernética. La Nueva Utopía Tecnológica de la Democracia. En M.L. Morán y J. Benedicto \(Eds.\): Aprendiendo a ser Ciudadanos. Experiencias Sociales y Construcción de la Ciudadanía entre los Jóvenes, pp. 193-217. Madrid, INJUVE, Instituto de la Juventud. Duarte, Carlos M. \(2011\). Cambio climático. Madrid, Los Libros de la Catarata. \(Debates científicos del CSIC, Catálogo General de publicaciones Oficiales\). Documento electrónico. Durkheim, Emile \(1992, 2ª edic. castell.\). La evolución pedagógica en Francia. Madrid, La Piqueta. Echeverría, Javier \(2004, 2ª edic.\). Los Señores del aire: Telépolis y el Tercer Entorno. Barcelona, Destino. Fdez. Enguita, Mariano \(2008\). ¿Fronteras en las aulas?: contacto transcultural y endogamia en las interacciones del alumnado. Revista de Educación, nº 345. Monografía: De Inmigrantes a Minorías: temas y problemas de la multiculturalidad. Fernández Palomares, Francisco \(coord.\). Sociología de la Educación. Madrid, Pearson Prentice-Hall. Finkel, L. \(1995\). Braverman y el análisis del proceso de trabajo y su descalificación. En La Organización Social del Trabajo, Año 6, nº 11, pp. 117-148. Fischer-Kowalski, Marina \(2002\). El metabolismo de la sociedad: sobre la infancia y adolescencia de una naciente estrella conceptual. En Michael Redclift y Graham Woodgate: Sociología del Medio Ambiente. Una perspectiva internacional. Madrid, McGrawHill. Flecha, Ramón; Gómez, Jesús y Puigvert, Lidia \(2009\). Teoría sociológica contemporánea. Barcelona, Paidós. Fromm, Erik, Horkheimer, M. y Parsons, Talcot \(1976\). La Familia y el autoritarismo. Barcelona, Península. Fundación 1º de Mayo \(2009\). La Situación de las y los Jóvenes en España: más Vulnerables ante la Crisis. Fundación 1º de Mayo, Estudios de la Fundación, nº 11, 65pp. Documento electrónico. Gil Calvo, Enrique \(1993\). La estrategia progenitora. En Luis Garrido Medina y Enrique Gil Calvo: Estrategias familiares, Alianza Editorial, Madrid. Lomas, C. \(2007\). ¿La escuela es un infierno?: Violencia escolar y construcción cultural de la masculinidad. Revista de Educación, nº 342. Moncada,](http://publicacions.uvigo.es/publicacions_gI/Caramés_Balo_Rosa)

Alberto (1989). Cien años de educación en España. En Félix Ortega et al. (comp.), Manual de Sociología de la Educación. Madrid, Visor.

Morgenstern, Sara (1995). El reparto del trabajo y el reparto de la educación. En VVAA: Volver a pensar la educación. Madrid, Morata, pp. 329-341.

Mulet Trobat, Bartomeu (Coord.) (2003). Globalització i Ciències Socials. Limits i Dilemes. Palma de Mallorca, Editorial A Taula, 5, Univ. Illes Balears.

Mulet Trobat, Bartomeu y Caramés Balo, Rosa (2005). Situación actual de la Sociología de la Educación en España. Una interpretación para su futuro: La senda de la ASE. *Témpora*, 8, pp. 137-155.

Redclift, Michael y Woodgate, Graham (2002). Sostenibilidad y construcción social. En Michael Redclift y Graham Woodgate: *Sociología del Medio Ambiente. Una Perspectiva Internacional*. Madrid, McGrawHill.

Segalen, Martine (1992). Antropología histórica de la familia. Madrid, Taurus.

Subirats Martorell, Marina (2002). Rosa y azul: la transmisión de los géneros en la escuela mixta. En A. González et al. (coord.): *Educación para la igualdad, educar desde la diferencia*. Barcelona, Graó.

Taberner Guasp, José (2012). Familia y Educación. Madrid, Tecnos.

Tanguy, L. (2001). De la evaluación de los Puestos de Trabajo a las Cualidades de los Trabajadores. En E. Garza Toledo y J.C. Neffa (Eds.): *El Trabajo del Futuro y el Futuro del Trabajo*. Buenos Aires, Amorrortu, pp. 111-128.

Terrén Lalana, Eduardo y Fdez. Enguita, Mariano (2008). De inmigrantes a minorías: temas y problemas de multiculturalidad (presentación). *Revista de Educación*, nº 345.

Monografía: De inmigrantes a minorías: temas y problemas de la multiculturalidad.

Whitty, G. Power, S. y Halpin, D. (1999). Los gestores escolares, el Estado y el mercado. En *La escuela, el Estado y el mercado*, cap. 4. Madrid, Morata, pp. 71-85.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA PARA O TEMA 5:

Cambre Mariño, Xesús. (1969) Educación e desenvolvemento. Estrutura e problemas do ensino en Galicia. Vigo: Galaxia.

Marco, Aurora (2002). Mulleres e educación en Galicia. *Vidas de mestras*. A Coruña: Edicións do Castro Moncada, A.

(1989). Cien años de educación en España. Madrid: Visor

Sánchez de Madariaga, Elena (2012). *Las Maestras de la República*. Madrid, Los Libros de la Catarata.

Bibliografía complementaria	Separadamente da bibliografía básica, traballarase sobre unha serie de artigos, dispoñibles na plataforma moodle, sobre a que se realizarán a proba final e os exercicios presenciais. Ao longo do curso presentarase e discutirán abundante bibliografía complementaria e outras fontes de información dispoñibles para profundar sobre o temario do programa. A bibliografía complementaria irase proporcionando e guiando pola profesora así como buscando, atopando e traballando por parte do alumnado para levar a cabo os traballos prácticos das clases interactivas.
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia. Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade; e deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías